

Vad ska jag bli när jag blir stor?

ÅRSKURS 4-6

LÆKTIONER SOM LADDAR FRAMTIDEN MED NYA MÖJLIGHETER

Vad ska jag bli när jag blir stor

Studie- och yrkesvägledning i ordinarie undervisning

Lektionsmaterial för skolans undervisning i årkurs 4 – 6.

Syftet med materialet

Kontinuerlig studie- och yrkesvägledning skapar en betydande grund för elevers möjligheter att kunna fatta viktiga beslut för framtiden. I Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledning beskrivs vägledning som en process där syftet är att eleven stegvis ska öka sin självkännet och kunskap om omvärlden, särskilt om utbildning, yrken och arbetsmarknad. Vägledningen ska därför löpa som en röd tråd genom elevens hela skolgång. Eleverna ska utveckla sin valkompetens.

En studie- och yrkesvägledning av god kvalitet innebär också att skolan arbetar aktivt för att elevernas studie- och yrkesval inte ska begränsas av deras kön, sociala eller kulturella bakgrund.

Vår ambition och målsättning med detta lektionsmaterial är att det ska möjliggöra en kvalitativ studie- och yrkesvägledning; från årskurs 1 till och med årskurs 6. Innehållet i materialet syftar till att stödja eleverna i att utveckla de kunskaper och färdigheter som behövs för att kunna göra väl underbyggda och fria framtidsval.

Koppling till skolans styrdokument

Förutsättningarna för arbetet med studie- och yrkesvägledningen i skolorna regleras främst i skollagen och i läroplanerna. Skollagen slår fast att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska garanteras rätt till vägledning.

I läroplanernas inledande kapitel för grundskolan beskrivs vad utbildningens studie- och yrkesvägledning syftar till och hur man ska arbeta för att stärka elevernas förmåga att förbereda sig, både för arbetslivet och för andra delar av medborgarrollen. Det är läroplanens skrivningar som lektionsmaterialet utgår från. Lektionerna har alltså inte utgått från de olika kursplanernas syften eller centrala innehåll. I de flesta lektionsuppläggen tipsar vi likväl om olika kursers centrala innehåll som lektionen kan kopplas till.

Att se framtiden i skolan ger motivation

När skolan arbetar för att stärka elevernas kunskaper om arbetslivet och integrerar studie och vägledningsfrågorna i undervisningen förstår eleverna bättre kopplingen till det lärande som sker i skolan och upplever sig därmed mer motiverade i skolarbetet. Vi hoppas även att skolpersonal som hittat till detta lektionsmaterial ska känna ökad motivation för att utveckla sin skolas studie- och yrkesvägledning. Det handlar både om elevernas och om samhällets framtid!

Marcus Svensson & Henrik Erlandsson

Branscher, yrken och studievägar

Årkurs: 4 – 6

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Undervisningsupplägg/beskrivning:

Dela in eleverna i grupper. Låt eleverna gå in på www.framtid.se/yrken Varje grupp får sedan välja en två olika branscher och två olika yrken de tidigare inte kände till. Grupperna ska fördjupa sig i vad man gör på jobbet om man har dessa yrke, vad man har i lön, var arbetet utförs m.m. Låt grupperna redovisa sin två yrken och branscher för klassen, med en muntlig redovisning, eller en film, eller i en utställning.

Centralt innehåll (som kan realiserats under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala

medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material: Du hittar branscher och yrken på: www.framtid.se/yrken

Tips!

Låt eleverna arbeta med följande reflektionsfrågor i grupparbetet:

- Varför finns yrket – vilket samhällsbehov fyller det?
- Hur har yrket utvecklats, från då, till nu, i framtiden?
- Vilka andra yrken är ert valda yrke i behov av för att kunna utföra sitt uppdrag?

Världen är föränderlig!

Årkurs: 4 – 6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Undervisningsupplägg:

Använd en PowerPoint för att berätta om yrken i historien och exempel på yrken i framtiden.

1. Vilka yrken har försvunnit och varför (t ex växeltelefonist, lykttändare, räknare, murarhantlangerskor). Berätta också om framtiden. Berätta att ingen vet exakt vad framtiden har att erbjuda men kloka människor försöker att förbereda oss, och vissa saker vet vi.

Alternativ - låt eleverna själva välja ett yrke på Wikipedias sida för historiska yrken: https://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Historiska_yrken
Låt dem sedan fördjupa sig i ett yrke. Vad gjorde de på jobbet? Hur såg deras arbetsdag ut? Var arbetade de? Vem utförde jobbet (kvinnor eller män och varför)? Vad hade yrket för lön/status? Varför försvann yrket? Presentera för varandra i klassen.

2. Vilka är de framtidsyrken som kommer att komma? Exempel på yrken skulle kunna vara: Distansare, Gig-manager, Robotpersonlighetsdesigner,

Kulturflätare, Klimatrevisor, Vertikalodlare, Etikutvecklare, Molnvakt, DNA-coach. [Framtidens arbetsliv rapport WEB.pdf \(trr.se\)](#)

3. Se på bilder och klipp och diskutera framtidens yrke? Vad vill eleverna arbeta med i framtiden? Dela ut 3 olika framtidsyrken till varje grupp. Vad vill var en helst arbeta med och varför och vad vill de helst inte arbeta med och varför. Låt dem arbeta i mindre grupper och låt dem sedan presentera för klassen.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material och tips:

Historiska yrken som försvunnit. Läs mer på:

[8 yrken som försvunnit | Varldenshistoria.se](https://www.varldenshistoria.se/8-yrken-som-forsvunnit/)

https://sv.wikipedia.org/wiki/Kategori:Historiska_yrken

Läs mer om framtidens yrke på:

<https://www.skanska.se/vart-erbjudande/ny-lokal/inspiration-och-kunskap/framtidens-arbetsplats/pa-spaning-efter-framtiden-hur-jobbar-vi-2050/>

<https://futura.se/wp-content/uploads/2021/03/futura-flyttmonster74.pdf>

<https://www.dn.se/ekonomi/sa-kommer-framtidens-arbetsplats-att-forandras/>

<https://www.framtid.se/information/framtidens-jobb>

<https://framtidspao.trr.se/>

[Framtidens arbetsliv rapport WEB.pdf \(trr.se\)](#)

<https://www.youtube.com/watch?v=dr8rn48w61g>

Privat och offentlig ekonomi

Årkurs: 4 – 6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning:

Inled lektionen med att titta på: [Helt rätt - Privatekonomi \(8 min\) - YouTube](#)

Därefter får eleverna arbeta enskilt eller i par: "Du har fått in lön på ditt konto och bor i en lägenhet med två rum som har en hyra på 6000 kr i månaden. Gör din egen budget där du går igenom vad du tror att du behöver lägga pengar på och vad du vill lägga på utöver hyran. Gå in på [Lönestatistik 2021 - Snittlöner och jobbutsikter \(allastudier.se\)](#) och se vad ditt drömyrke har för medellön och gör en budget utifrån den. Se till att din budget går ihop så att du inte har större kostnader än vad du fått in."

Använder dig av verktyget på följande länk för att göra sin budget:

[Budgetkalkylen | Konsumentverket](#)

Eleverna får sedan presentera sin undersökning muntligt för varandra, eller som ett kollage, eller film.

Nyckelfrågor till passet:

- Vad påverkar den privata ekonomin som vuxen?
- Påverkar mina val som ung min ekonomi i framtiden?
- Vilka löneskillnader fann ni, skäliga och oskäliga?

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material:

- [Helt rätt - Privatekonomi \(8 min\) - YouTube](#)
- [Lönestatistik 2021 - Snittlöner och jobbutsikter \(allastudier.se\)](#)
- [Budgetkalkylen | Konsumentverket](#)

Tips!

Perspektivfrågor till eleverna:

- Vad finns det för yrken i vår region?
- Vad finns det för yrken i Sverige som inte finns i vår region?
- Vad tjänar olika yrkeskategorier?
- Vilka yrken behövs i framtiden, vilka kommer att försvinna?

Prylar och uppfinningar

Årkurs: 4 – 6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning: Lägg produkter, prylar och uppfinningar (OBS! allting var en uppfinning en gång i tiden, t ex boken) i en säck eller en låda. Dela in eleverna i grupper. Låt en elev från varje grupp ta en produkt ur säcken/lådan. Gruppen ska sedan fördjupa sig i sin produkts framställning. Var görs den? Varför? Hur? Vilka yrken krävs för att producera, marknadsföra, leverera produkten. När uppfanns produkten? Hur har den utvecklats genom historien? Vem och vad har påverkat utvecklingen? Vilka yrken har tillkommit i samhället som en konsekvens av produkten? Grupperna får sedan presentera sin produkt och dess yrken inför varandra.

Svenska

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material: Kartong/låda eller säck. Välj sedan ut olika prylar och produkter i din närhet. Håll det enkelt - alla prylar kräver olika yrken, och de har en historia, från uppfinning till vara.

Redraw the Balance 2

Årskurs: 4 - 6

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Undervisningsupplägg: Använd den medföljande PowerPoint presentationen. Gör en dragning för eleverna om yrken som bytt eller byter kön. Avsluta passet med att diskutera varför kön är ointressant för vilket yrke man kan välja och varför arbetsgivare idag vill ha de bästa individerna, oavsett kön, men berätta också att det inte var så man såg på det förr, och kanske inte ens alla idag har förstått!

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och

genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material: Power point, Redraw the balance 2.

Tips!

Perspektivfrågor till eleverna:

- Vilka yrken fanns det i vår bygd förr? Vilka utfördes av kvinnor/män?
- Vad finns det för yrken i vår region? I vilka är kvinnor övervägande och i vilka är män?
- Vad finns det för yrken i Sverige, Europa, världen, som inte finns i vår lokalbygd?
- Vad tjänar olika yrkeskategorier?
- Vad tjänar kvinnor/män?
- Vilka yrken behövs i framtiden, vilka kommer att försvinna?

Yrken i olika delar av världen

Årkurs: 4 - 6

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning: Tanken är att eleverna ska lära sig om mångfalden av yrken man kan ha som mål i livet, samtidigt som de lär sig om världen. Låt eleverna söka mer information på nätet, i grupp eller individuellt., och sedan presentera för sina klasskamrater; med en text (skriva) eller ett kollage, en film, eller muntlig redovisning. Instruktionen kan vara att de ska vara informativa och fokusera på fakta om yrket och landet där det finns eller så ska de använda sin fantasi och göra presentationen som "När jag arbetade som Cowboy in the Wild West!".

Använd Wikipedia. Låt eleverna läsa på om ett land eller en världsdel; historia, geografi, ekonomi, etc. De ska sedan söka efter ett yrke som de tror att de kan finna information om i landet/världsdelen via fortsatt sökande på internet. När de har samlat på sig information är det dags för dem att börja med hur de ska presentera för sina klasskamrater, film, utställning eller muntlig presentation.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.

- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Geografi

- Ojämliga levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material: www.wikipedia.com + sökning på internet.

Tips!

Frågor som eleverna kan arbeta med:

- När i historien kom/uppstod yrket ni arbetat med?
- Finns yrket i Sverige, i Västra Götaland?
- Hur ser yrkets framtid ut?
- Vad har man för lön i yrket?
- Vad krävs för utbildning?

Gymnasievalet

Årkurs: 4–6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning: Inled lektionen med att gå igenom alla de nationella gymnasieprogrammen med eleverna. Det här momentet får ta lite tid. Det ger eleverna en grundlig översikt över vad de har att välja mellan när det blir dags för dem att välja gymnasieutbildning. Visa också hur kartorna är upplagda, visa även exempel på vad varje utbildning kan leda till för yrken. Därefter är det dags för eleverna att fördjupa sig. Låt dem arbeta i grupp med uppgiften. Låt varje grupp fördjupa sig i ett studieförberedande- och i ett yrkesprogram. De ska helt enkelt ta sig fram till ett yrke, via ett studieförberedande program och till ett annat yrke via ett yrkesprogram. Hur går de till väga? Vad ska man läsa? Högskoleutbildning, vad krävs t ex för att komma in på civilekonomutbildningen? Eller vad kan man arbeta med efter att man gått på bygg och anläggningsprogrammet.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.
- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, landsting och stat använder skattepengarna till.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material:

- Yrkeskartor (från Svenskt Näringsliv, Gymnasievals kartor),
- www.studera.nu finns information om eftergymnasial utbildning,
- www.framtid.se/yrken finns information om yrken,
- <https://www.saco.se/studieval/jamfor-loner/> finns information om lön och utbildning.

Tips!

Perspektivfrågor till eleverna:

- Vilka yrken fanns det i vår byggd förr?
- Vad finns det för yrken i vår region?
- Vad finns det för yrken i Sverige, EU, Världen som inte finns i vår lokalbyggd?
- Vad tjänar olika yrkeskategorier?
- Vilka yrken behövs i framtiden, vilka kommer att försvinna?

Bakom scenen

Årkurs: 4—6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning: Vi ser framsidan men vad döljer sig där bakom? Om man använder begreppet "att vara på scenen" för det vi ser, och att vara "bakom scenen" för det vi inte direkt ser— så kan vi använda scenbegreppet för väldigt många arenor, som vi kan låta eleverna undersöka. Vilka yrken krävs det för att Centralstationen i Göteborg ska fungera, eller Ullevi? Låt eleverna själva välja eller hjälp dem med det: Operan, Teatern, Biografen, Kyrkan, Moskén, Högskolan, Kommunhuset, Skolan, Stena Lines färjor, Landvetters flygplats, Volvos fabrik i Torslanda, Fiskeriindustrin i Bohuslän, Sjukhuset, Restaurangen, osv.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att

planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material:

Frågor:

Perspektivfrågor till eleverna:

- Vad tjänar de olika yrkeskategorierna på er/din arena?
- När uppfanns/uppstod den arena ni arbetade med?
- Vilka yrken fanns det på arenan då som kanske inte finns idag?
- Vilka yrken kommer att behövas på arenan i framtiden?
- Vilka arenor finns i vår hemort/vår hembygd/region?
- Vilken arena skulle du helst arbeta på, med vad?
- Vilka yrken behövs i framtiden, vilka kommer att försvinna på arenan?

Studie- och yrkeskunskap

Årkurs: 4—6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning: Låt eleverna arbeta en och en, eller två och två. De ska på ganska kort tid kunskapa kring ett begrepp som är av avgörande betydelse för att kunna överblicka och utveckla en gedigen kunskapsbas för studie och yrkesvalsprocessen.

Dela ut begreppen som de ska kunskapa om/kring. De får 30 minuter för att ta reda på vad deras begrepp betyder/innebär och för att kunna göra en redovisning inför klassen med en power point bild med text och bild.

Låt dem sedan göra korta men koncisa presentationer för klassen. Som lärare kan du stötta och hjälpa till med att utveckla resonemanget kring begreppen.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala

medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Samhällskunskap

- Privatekonomi och relationen mellan arbete, inkomst och konsumtion.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Begrepp att förklara i undervisningen:

- Arbetsgivare
- Bransch
- Tillsvidareanställning
- Visstidsanställning
- Varor och tjänster
- Ob-ersättning
- Kollektivavtal
- Arbetsmarknad
- Rekrytera
- Fackförbund
- Anställningsavtal
- Arbetslöshetsförsäkring
- Inkomstskatt
- CV
- Arbetstagare
- Referens
- Offentligsektor
- Multinationellt företag
- Provision
- Privat sektor
- Centrala Studiestödsnämnden och studielån/studiebidrag

Förebilden

Årkurs: 4—6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Undervisningsupplägg:

Tanken är att eleverna ska lära sig om mångfalden av yrken man kan ha som mål i livet, samtidigt som de lär sig om världen. Det finns många förebilder som brutit ny mark. Boken "Forskardrömmar" gläntar på dörren till yrkesframtiden via 60 vackert illustrerade berättelser om olika personers resor genom livet. Man får följa forskarna från barndomen till när de senare i livet arbetar som forskare.

Dela in eleverna i grupper. Läs högt (eller dramatisera) kring några av forskarna som ni tänker jobba vidare med. Tre exempel ur boken exemplifieras nedan.

Läs de olika personporträtten för eleverna. Låt sedan eleverna söka mer information om personerna i litteratur eller på nätet, i grupp eller individuellt. Eleverna eller grupperna presenterar sedan sina förebilder för klassen, med en text eller ett collage, en film, eller muntlig redovisning. Presentationerna ska vara informativa och fokusera på fakta om deras val i livet och hur deras val och ambitioner i livet tog dem dit där de är idag, men presentationerna kan också vara mer eller mindre estetiska (känslor, liv, tankar).

Danica Kragic Jensfelt föddes 1971 i landet Kroatien. Redan som liten hjälpte hon sin mormor och morfar med att sy om gamla kläder så att de blev som nya och att laga bilar, bygga leksaker och hus. Hon älskade att mäta, räkna och klura ut hur mycket tyg som behövdes till ett visst mönster, eller hur mycket virke som behövdes till ett hus. I skolan var Danis favoritämne matematik, bland annat för att hon hade en sån bra lärare, som alltid uppmuntrade henne att göra sitt bästa. Hon gav henne utmaningar och anmälde henne till olika tävlingar.

Idag arbetar Danica som forskare i datavetenskap med att utveckla robotar som kan hjälpa oss människor med smutsiga, farliga och tråkiga jobb.

Läs hela berättelsen för eleverna om Danica Kragic Jensfelt i boken *Forskardrömmar Berättelser för nyfikna barn* (s 30, *Sveriges Unga Akademi*).

Palle Dahlstedt föddes 1971 i Karlskrona. Som litet barn älskade han att bygga med lego och lära sig nya saker. När han blev större, drömde han att bli uppfinnare, så att han skulle kunna fortsätta att skapa och bygga. En dag satte hans granne honom i knäet för att låta testa honom att spela piano. Det var svårt, men alldeles underbart. Från den dagen var musik det roligaste han visste. Som 8-åring fick Palle en bok om programmering och då började han även intressera sig för datorer. Idag forskar Palle om hur en kan göra musik med hjälp av teknik.

Läs hela berättelsen för eleverna om Palle Dahlstedt i boken *Forskardrömmar Berättelser för nyfikna barn* (s 90, *Sveriges Unga Akademi*).

Victor Galaz föddes 1976 i Santiago i Chile. När han var liten bodde han med sin familj i huvudstaden Santiago i Chile. Men en diktator vid namn Pinochet hade tagit makten i landet och till slut blev det allt svårare för att gömma sig. Victor hade sett fram mot att börja skolan, men nu var de tvungna att fly till Sverige. När han kom till Sverige fick han äntligen börja skolan. I en spansktalande klass med svenska på schemat kom han fort in i skolarbetet och läsning var något som han snabbt kom in i. Idag forskar Victor om hur artificiell intelligens kan påverka vår planet och klimatet beroende på hur den utformas.

Läs hela berättelsen för eleverna om Victor Galaz i boken *Forskardrömmar Berättelser för nyfikna barn* (s 118, *Sveriges Unga Akademi*).

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter från olika medier samt för att urskilja texters budskap, både de uttalade och sådant som står mellan raderna.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Handstil samt att skriva, disponera och redigera texter för hand och med hjälp av dator.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och typiska uppbyggnad med parallellhandling och tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare.
- Informationssökning och källkritik. Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på Internet. Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

CV och personligt brev till drömjobbet

Årkurs: 4—6,

Syfte:

- Visa på alternativ och mångfalden av yrken (bredd).
- Fördjupa kunskaper om vad man gör på jobbet inom olika yrken (djup).
- Visa vad som krävs i utbildningsväg för olika yrken (insikt i vad jag måste träna på).
- Inspirera och stimulera till att lära sig om yrken och studier.
- Utmana att låsa sig fast i traditioner och tidiga val.
- Ökad förståelse för vad som påverkar våra val.
- Förståelse för hur arbetsmarknaden och yrkeslivet förändras under historien.
- Synliggöra lärandet - vi blir bra på det vi tränar.

Beskrivning:

Låt eleverna kort berätta om sina drömjobb, eller något de kan tänka sig att arbeta med som vuxna. Instruera dem sedan om att hitta en ledig anställning i yrket, eller inom branschen. Använd kända jobbsiter (länkar nedan). Eleverna ska sedan läsa på om jobbet och företaget och där efter söka jobbet. Uppgiften kan sedan också bestå av att eleverna läser upp sina personliga brev för varandra, i grupp, eller helklass.

Centralt innehåll (som kan realiseras under momentet):

Svenska

- Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter, till exempel faktatexter, arbetsbeskrivningar, reklam och insändare. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i uppslagsböcker, genom intervjuer och via sökmotorer på internet.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från vardag och skola. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel för att planera och

genomföra en muntlig presentation. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

- Lokalt, regionalt, Sverige, EU, världen
- Förr, nu, framtid
- Intressen, färdigheter och träning
- Ekonomi (lön), bostad och intressen
- Från det allmänna (generella) till det specifika (unika).
- Individens drömmar möter eller krockar med samhällets behov?
- Fantasi! Vem vet vad framtiden har berett för oss?

Material:

Använd gärna våra mallar för CV och personligt brev som instruktion och stöd till eleverna.

Länkar:

Förnamn Efternamn

Mejl:

Mobil nummer:

Tjänst:

Skriv en rubrik med hänvisning till din kompetens

Det personliga brevet är din chans att visa varför du är rätt person för tjänsten. Lyft fram den kompetens du har och vad du kan tillföra. Börja med att berätta varför du söker jobbet och varför du tycker att arbetsgivaren ska anställa just dig.

Skriv det viktigaste först.

Anpassa alltid ditt brev efter det jobb du söker och lyft fram olika saker beroende på vilket jobb det är.

Arbetsgivaren vill veta vem du är. Ge gärna ett konkret exempel från en situation du varit med om där dina egenskaper lyfts fram. Ofta kommer man ihåg ett exempel längre än om man bara skriver egenskaperna.

Om du söker ett arbete via en annons får du tänka på att spegla annonsen så att du får med det som arbetsgivaren efterfrågar. Gör research. Då känner arbetsgivaren att du läst på och är intresserad. Tala gärna om för arbetsgivaren varför du vill arbeta för just dem.

Håll dig till maximalt en sida.

De som får in din jobbsökan ska läsa igenom många personliga brev och vill ha det så lättläst och översiktligt som möjligt.

Avsluta gärna med att du ser fram emot att få möjlighet att träffa arbetsgivaren personligen.

Med vänliga hälsningar

Ditt namn

Förnamn Efternamn

Mejl:

Mobil nummer:

Arbetslivserfarenhet

År XXXX - XXXX

Yrkestitel och arbetsgivare

Ort

Beskriv kortfattat dina arbetsuppgifter och ansvarsområden, antingen i punktform eller i en mening. Ta med det som är viktigast för tjänsten du söker. Skriv i kronologisk ordning med det senaste jobbet först.

Utbildning

År XXXX - XXXX

Namn på utbildning, inklusive inriktning om det finns.

Namn på skola, ort

Beskriv kort utbildningsinnehållet, som t ex enskilda kurser som kan vara relevanta för tjänsten du söker.

Kurser och praktik

Skriv upp eventuell praktik, kurser eller vidareutbildningar du har gjort, antingen privat eller via företaget.

Språk

Skriv in alla språkkunskaper inklusive nivå, t ex: Engelska - goda kunskaper i tal och skrift

Referenser

Referenser lämnas på begäran.

Välkommen till Högskolan!

Årkurs: 4—6,

Framtaget av: Universitet och Högskolerådet.

Syfte: Välkommen till högskolan! är ett undervisningsmaterial för dig som är lärare och vägledare i grundskolan och dig som arbetar inom högskolan med breddad rekrytering och information om högskolestudier.

Svenska lärosäten har arbetat med breddad rekrytering under många år. Trots det är det fortfarande betydligt vanligare att:

- Barn till högutbildade föräldrar väljer högskolestudier
- de ämnen högskolestudenter väljer skiljer sig åt utifrån bakgrund
- könsbundna studieval fortfarande är vanligt.

Tanken på högskolestudier bör väckas redan i grundskolan och högskolan behöver avdramatiseras, så att de som har förmågan att studera på högskolenivå inte hindras från det av ovidkommande faktorer.

Undervisningsupplägg:

Materialet består av en kort animerad film, tillhörande lektionshandledning och övningar. Lektionen ger eleverna en grundkunskap om högskolan, något som kan fördjupa mötena.

Film och lektionsinstruktioner hittar du här:

[Välkommen till högskolan - Universitets- och högskolerådet \(UHR\)](#)

Perspektiv att sträva mot med undervisningen:

UHR har tagit fram detta pedagogiska lektionsmaterial och det är tänkt att användas i grundskolans årskurs tre till sex under en lektion. Syftet är att informera om och avdramatisera högskolan och riktar sig till alla elever, oavsett bakgrund.

EN SATSNING AV KOMMUNAKADEMIN VÄST
OCH FYRBODALS KOMMUNALFÖRBUND
MED STÖD FRÅN VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

